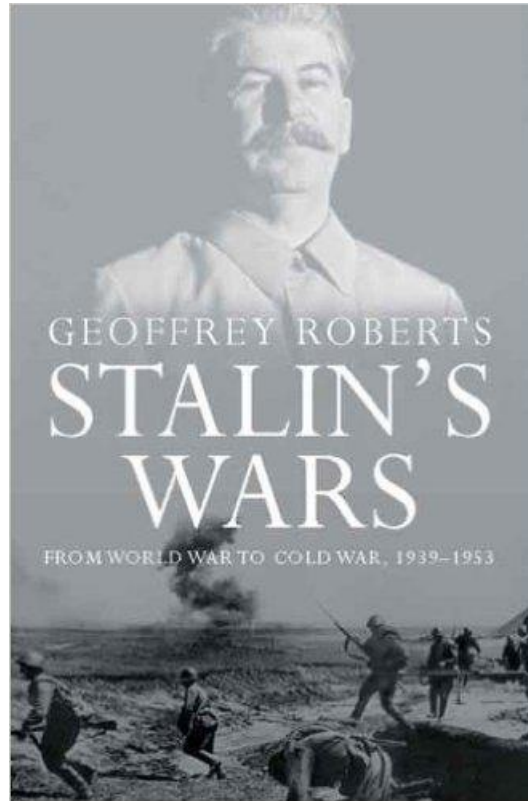

Geoffrey Roberts

Koreakriget

Ur G Roberts, *Stalin's Wars – From World War to Cold War*, Yale UP, 2008 (s. 364-370)

Introduktion

Koreakriget är en av de frågor där det länge rått stor förvirring om inom vänstern. Den ”klassiska” kommunistiska uppfattningen var att kriget startades av sydkoreanerna, en ståndpunkt som var svår att upprätthålla med tanke på krigets förlopp. Även många skribenter med vänstersympatier hade därför svårt att svälja denna version, vilket avsnittet om Koreakriget i David Horowitz’ klassiska bok [Från Jalta till Vietnam](#) (1:a svenska uppl. 1966) är ett exempel på. Idag, efter att de sovjetiska arkiven öppnats och vi fått tillgång till bl a den brevväxlingen som förekom mellan Stalin-Mao-Kim Il-sung, så är alla (seriösa) historiker, oavsett politisk färg, överens om att kriget faktiskt började med att nordkoreanerna invaderade Sydkorea och detta med Stalins och Maos goda minne. Den följande texten av den brittiske historikern Geoffrey Roberts är ett exempel på det.

För fler texter som behandlar Koreafrågan ur olika aspekter, se [Koreakriget](#).

För mer uppgifter om Roberts, hans politiska bakgrund och verksamhet som historiker, se introduktionen till debatten mellan honom och Robin Blackburn i [”Trotskijs bidrag till marxismen”](#).

Martin F 31/7 2015

I Europa sökte Stalin fred och en upplösning på den tyska frågan. I militär tävlan med Förenta staterna var hans politik bromsande och återhållsam. Även om han ibland skramlade med sina sablar, talade han ständigt och konsekvent om fredlig samexistens med kapitalismen. Det enda undantaget från detta återhållsamhetsmönster var Koreakriget 1950-1953.

Kriget började med en nordkoreansk invasion av Sydkorea i juni 1950. I slutet av sommaren var större delen av landet i kommunistiska händer. Sydkoreanerna lyckades dock att bita sig fast runt hamnen Pusan i det sydöstra hörnet av sitt land. Det gav USA tid att ingripa å deras vägnar och sätta igång en serie motoffensiver som stoppade upp och sedan drev tillbaka den nordkoreanska framstöten. I september genomförde general Douglas MacArthur en amfibieoperation vid Inchon som överflyglade de nordkoreanska styrkorna och återtog den sydkoreanska huvudstaden Seoul. MacArthurs styrkor avancerade norrut över den 38:e breddgraden som markerade gränsen mellan de båda länderna och det var nordkoreanernas tur att dra sig tillbaka. I november närmade sig MacArthur den koreansk-kinesiska gränsen och det var bara ett ingripande av ett stort antal kinesiska kommunistiska ”frivilliga” som räddade den nordkoreanska regimen från totalt nederlag. I juli 1951 hade det uppstått ett dödläge i kriget längs den 38:e breddgraden och fredsförhandlingar inleddes. Två år senare undertecknades en vapenvila och de militära operationerna avslutades, även om båda länderna i teorin förblev i krigstillstånd under årtionden framöver.

Rötterna till Korea-konflikten låg i efterkrigstidens uppdelning av landet.¹ Fram till 1945 var Korea en japansk koloni. När Japan kapitulerade i augusti 1945 delades landet längs 38:e breddgraden av Sovjetunionen och USA.

Som i fallet med Tyskland, var den ursprungliga avsikten att hålla val och återförena landet, men när de sovjetiska och amerikanska trupperna lämnade Korea 1948-1949 lämnade de bakom sig två regeringar-stater: en auktoritär kommunistisk regim i norr under ledning av Kim Il Sung och en auktoritär kapitalistisk regim i söder, under ledning av Syngman Rhee. Båda ledarna hade ambitionen att återförena landet under sitt styre, om nödvändigt med våld. Båda sidorna hotade den andra med invasion och det förekom många småskaliga militära sammandrabbningar vid gränsen. Till slut blev det Kim som slog till först efter att ha övertalat Stalin att stödja invasionsplanerna.

För Stalin blev Koreakriget en mycket kostsam felbedömning; dess enda försonande drag var att Kims regim överlevde med Kinas hjälp. När kriget bröt ut bojkottade Sovjet FN i protest mot att det kommunistiska Kina uteslutits från organisationen; Detta gjorde det möjligt för amerikanerna att driva igenom en resolution som godkände en intervention i Korea under FN-flagg. Därför slogs ett antal andra länders trupper i Korea tillsammans med amerikanerna och sydkoreanerna. I väst såg man Stalin som krigsanstiftare och den nordkoreanska attacken som en del av ett program för en sovjetisk expansion i Fjärran Östern. Kriget undergrävde fredsrörelsens strävanden, försvårade sovjetiska försök att lösa problem i Europa, och uppmuntrade massiva program för upprustning av USA och dess allierade. Själva kriget var dyrt och distraherande för Stalin. Det kunde marknadsföras som en beslutsam motattack mot ett imperialistiskt angrepp på det socialistiska lägret, men detta anspråk klingade ihåligt även i kommunistiska kretsar. Framför allt ledde Koreakriget till ett nästan fullständigt sammanbrott för det som ryssarna kallade *doverie* – tillit, förtroende, god vilja – i de öst-västliga relationerna.

För att förstå Stalins misstag i Korea är det nödvändigt att betrakta situationen ur hans strategiska och ideologiska perspektiv. Ur strategisk synvinkel var ett enat kommunistiskt Korea attraktivt för Stalin som utpost mot förnyade japanska hot. Stalin förväntade sig att

---

¹ Om sovjetisk politik gentemot Sydkorea under de första åren efter kriget: E. van Ree, *Socialism in One Zone: Stalin's Policy in Korea 1945-1947*, Berg: Oxford 1989.

Japan och Tyskland skulle återhämta sig och återuppta sitt aggressiva uppträdande. När det kinesisk-sovjetiska fördraget om vänskap och allians undertecknades i augusti 1945 var det riktat mot ett återupptagande av de japanska aggressionerna. När den sovjetiske representeranten i det Allierade kontrollrådet för Japan sändes till Tokyo var hans främsta direktiv att säkerställa att landet nedrustade och att dess militära-industriella potential förstördes.² När det sino-sovjetiska fördraget 1950 omförhandlades med den nya kinesiska kommunistregimen förblev det riktat mot ett återupplivande av den japanska imperialismen.³

Stalins farhågor beträffande Japan stärktes när de sovjetiska-amerikanska förhandlingarna om ett fredsavtal för landet bröt samman. I juni 1946 föreslog amerikanerna ett fördrag om demilitarisering och demokratisering i Japan – i själva verket en Byrnes-plan för Fjärran Östern. Precis som det motsvarande tyska fördraget, förkastades detta av Sovjet eftersom det inte gav några långsiktiga garantier för att Japan skulle förbli fredligt. För sin del förbigick USA i allt större utsträckning det Allierade kontrollrådet och undertecknade en separatfred med Japan. I januari 1950 förklarade Dean Acheson, den amerikanska utrikesministern, att Japan skulle vara en anti-kommunistisk bastion i Fjärran östern.⁴ Denna utveckling liknade utvecklingen av den tyska frågan, och i Stalins sinne knöts planerna på Tysklands och Japans tilltänkta återupprustning ihop. I detta sammanhang var det lockande att införliva hela Korea i Sovjetblocket, i synnerhet när det verkade som om Acheson hade dragit en strategisk gräns som inkluderade Japan men exkluderade Korea från västblocket.

I ideologiska termer såg Stalin utvecklingen i Sydkorea som en del av den allmänna utbredningen av kommunismen efter andra världskriget. Kommunismens seger i det kinesiska inbördeskriget 1949 fick en särskilt stark inverkan på Stalins ideologiska syn på den koreanska situationen. Till en början hade Stalin varit skeptisk till framtidsutsikterna för Maos kommunister i deras kamp mot Chiang Kai-sheks nationalister och ett tag efter andra världskriget fortsatte han att verka för upprättandet av en slags nationell progressiv regering i Kina. Men under den dubbla effekten av kommunistiska militära framgångar och nationalist-Kinas uppslutning bakom USA i det kalla kriget, ändrade sig Stalin och började stödja Mao mer aktivt. I juni 1947 bjöd han in Mao till Moskva för överläggningar. Mao kunde inte komma, till synes på grund av den snabbt föränderliga militära situationen i Kina (en ursäkt som kan ha låtit bekant för Stalin, som ofta hade sagt samma sak till Churchill och Roosevelt när ett möte med dem inte passade), men det fördes en lång skriftväxling mellan dessa två män och i januari 1949 sände Stalin politbyråmedlemmen Anastas Mikojan till Kina för omfattande samtal med Mao och den kommunistiska ledningen.⁵ Mao kom slutligen till Moskva i december 1949 – två månader efter att han i Peking hade proklamerat Folkrepubliken Kina – för att diskutera villkoren för ett nytt kinesisk-sovjetiskt alliansfördrag. Vid deras första möte den 16 december sade Stalin till Mao att Kina inte stod inför något omedelbart militärt hot: ”Japan kan ännu inte stå upp på sina fötter och är därför inte redo för krig; Amerika skriker krig, men räds faktiskt krig mer än någonting annat; Europa fruktar krig; i själva verket finns det ingen som vill slåss mot Kina, om inte Kim Il Sung beslutar sig för att invadera Kina!”⁶ Stalin rekommenderade också Mao att undvika onödiga konflikter med britterna och amerikanerna och ta tillfället i akt och konsolidera de kommunistiska ställningarna i Kina.

² *Sovetsko-Amerikanskije Otnosheniya, 1945-1948* doc. 68.

³ Texterna till 1945 och 1950 års sino-sovjetiska fördrag återfinns i R.L. Garthoff (ed.), *Sino-Soviet Military Relations*, Frederick A. Praeger: New York 1966 Appendices A & B.

⁴ Ponomaryov et al., *History of Soviet Foreign History, 195-1970*, kap. 19.

⁵ De sovjetiska uppteckningarna av Mikojans samtal och Stalin-Mao-brevväxlingen återfinns i *Sovetsko-Kitaiskie Otnosheniya, 1946-1950*, 2 band, Moskva 2005.

⁶ *Stalin and the Cold War, 1945-1953*, s. 482. Den ryska versionen av detta samtal finns i *ibid.* doc. 544.

Men trots de försiktiga råden till Mao drog Stalin två radikala slutsatser av utvecklingen i Kina. För det första hade han sommaren 1949 sagt till en annan besökande kinesisk kommunistledare att ”revolutionens centrum. . . har förflyttats till Kina och Ostasien”.⁷ För det andra var USA antingen ovilligt eller oförmöget att ingripa för att sätta stopp för ytterligare kommunistiska framryckningar. Men som Kathryn Weathersby har visat, tvekade Stalin att provocera fram en militär konflikt i Korea och när kriget bröt ut avstod han från alla åtgärder som skulle kunna framkalla en större konfrontation med Förenta staterna.⁸

Kim Il Sung började i mars 1949 pressa på Stalin om tillstånd att anfälla Sydkorea, och försökte övertyga sovjetledaren om att en invasion skulle välkomnas av befolkningen i söder och få stöd av en kommunistisk gerillaarmé som redan kämpade där. Stalin sade till honom:

Du bör inte gå vidare till söder. Först och främst har inte den koreanska folkarmén en överväldigande överlägsenhet i trupper. . . För det andra finns fortfarande amerikanska trupper i söder. . . För det tredje bör man inte glömma att överenskommelsen om den 38:e breddgraden är i kraft mellan Sovjetunionen och USA. Om avtalet bryts från vår sida, är det troligt att amerikanerna blandar sig i. . . Om motståndaren har aggressiva avsikter, då kommer han att förr eller senare starta aggression. Som svar på attacken kommer du att ha ett bra tillfälle att starta en motattack. Då kommer ditt drag att förstås och stödjas av alla.

I juni 1949 drogs de sista amerikanska styrkorna bort från Korea och i september föreslog Kim en begränsad offensiv mot söder för att förbättra Nordkoreas defensiva position längs gränsen. Stalin övervägde detta förslag allvarligt, men i slutändan förkastade han det på grund av att det skulle vara svårt att begränsa en sådan attack till en del av gränsen och det kunde leda till allvarliga internationella komplikationer. I januari 1950 började dock Stalin ändra uppfattning om ett sådant angrepp var genomförbart, och när han i mars åter träffade Kim var han redo att ge klartecken för en invasion, ifall idén stöddes av kineserna. Stalin förklarade sin omsvängning som en följd av två huvudprinciper. För det första innebar den kommunistiska segern i Kina att Mao skulle kunna hjälpa koreanerna om det behövdes. För det andra innebar det kinesisk-sovjetiska alliansfördraget att amerikanerna var mindre benägna att ingripa och i vilket fall som helst var stämningarna i USA mot ett ingripande – stämningar som förstärktes av att Sovjet nu hade atombomben. Men Stalin klargjorde för Kim att denne inte ”borde räkna med ett direkt sovjetiskt deltagande i kriget, eftersom Sovjetunionen hade allvarliga utmaningar på annat håll att ta itu med, särskilt i väster. . . Sovjetunionen var inte redo att engagera sig i koreafrågan direkt, speciellt om amerikanerna vågade skicka trupper till Korea”.

Efter att ha träffat Stalin reste Kim i maj till Peking för att få Maos godkännande för sin plan för kampanjen. Det bör noteras att Kims plan i detta skede fortfarande gällde lokaliserade offensiva operationer som senare skulle utvecklas till en mer allmän offensiv. Men planen ändrades och med Stalins välsignelse inledde nordkoreanerna en storskalig attack över den 38:e breddgraden. Efter att kriget börjat var Stalin angelägen om att Syd skulle ”befrias” innan amerikanerna hade en chans att ingripa. Stalins förningar visade sig riktiga när amerikanerna satte igång sin framgångsrika motoffensiv i september. I oktober vädjade Stalin till Mao att skicka kinesiska trupper till Korea för att stödja Kim. Först vägrade Mao, vilket föranledde Stalin att skicka ett långt meddelande som argumenterade för kinesiskt ingripande. Stalin påpekade att de kinesiska kamraterna upprepade gånger lovat att vid behov ingripa och viftade bort tanken att en sådan åtgärd skulle kunna leda till en större konflikt med Förenta staterna. Amerikanerna, sade han till Mao, är ”för närvarande inte redo för ett stort krig”. Stalin medgav att USA skulle kunna komma att dras in i ett stort krig av prestigeskäl, men

⁷ Se vidare: Chen Jian, *The Sino-Soviet Alliance and China's Entry into the Korean War*, Cold War International History Project Working Paper no. 1, June 1992, s. 10-12.

⁸ K. Weathersby, *'Should We Fear This?' Stalin and the Danger of War with America*, Cold War International History Project Working Paper no. 39, July 2002. De följande Stalin-citaten är från detta dokument.

hävdade att Sovjetunionen och Kina inte borde frukta denna möjlighet, ty ”tillsammans kommer vi att vara starkare än USA och England, medan de andra europeiska kapitalistiska staterna. . . inte har några verkliga militära styrkor. Om ett krig är oundvikligt, låt det föras nu, och inte om några år när den japanska militarismen kommer att ha återställts som en allierad till USA och när USA och Japan kommer att ha ett färdigt brohuvud i form av hela Korea styrt av Syngman Rhee.” Det var en hel del övermod i denna programförklaring och när kineserna förblev oberörda beordrade Stalin Kim att förbereda sig för evakuering. Men kineserna ingrep och genomförde en motoffensiv som drev tillbaka MacArthurs styrkor över den 38:e breddgraden. Stalin gav materiellt militärt bistånd till Nordkorea och Kina, men avstod från direkt inblandning i kriget, även om sovjetiska piloter tog del i luftstriderna ovanför den 38:e breddgraden. Så länge det fortfarande fanns en chans att vinna militära fördelar var Stalin för en fortsättning av kriget, men i mitten av 1951 hade han accepterat behovet av vapenstilleståndsförhandlingar.⁹

I augusti 1952 reste Zhou Enlai till Moskva för att träffa Stalin. I sina samtal med den kinesiske premiärministern gav Stalin en positiv vinkling av kriget. ”Kriget går USA på nerverna”, sade Stalin. ”Kriget i Sydkorea har visat på USA:s svaghet. Arméerna från 24 länder kan i längden inte fortsätta kriget i Korea, eftersom de inte har uppnått sina mål och inte kan räkna med framgång i denna fråga.” Detta var typiska stalinska svulstigheter när han stod inför ett misslyckande, och han fortsatte i samma stil:

Amerikanerna är inte i stånd att föra ett storskaligt krig, särskilt efter Koreakriget. När allt kommer omkring ligger hela dess styrka i flygstridskrafterna och atombomben. . . Amerika kan inte besegra lilla Korea. Man måste vara bestämd när man har att göra med Amerika. . . Det har redan gått två år, och USA har ännu inte underkuvat lilla Korea. . . Det vill underkuva världen, men kan inte underkuva det lilla Korea. Nej, amerikanerna vet inte hur man slåss. I synnerhet efter Koreakriget har de förlorat förmågan att föra storskaliga krig. De sätter sitt hopp till atombomben och flygstridskrafterna. Men man kan inte vinna ett krig med det. Man behöver infanteri, och de har inget infanteri; deras infanteri är svagt. De bekämpar lilla Korea, och redan gråter människor i USA. Vad kommer att hända om de börjar ett storskaligt krig? Då kanske alla kommer att gråta.¹⁰

Kanske Stalin trodde på denna sin retorik, men det krävdes inte mycket insikt för att inse att amerikanerna inte var de enda som inte kunde vinna i Korea. Trots att Stalin viftade bort kärnvapenfaktorn, måste USA:s nukleära överlägsenhet ha befrämjat återhållsamhet när det gällde direkt inblandning i Koreakriget. Den amerikanska prestige, å andra sidan, svallade högt på grund av att de ledde FN:s insatser i Korea. Det var ryssarna, kineserna och nordkoreanerna som utsattes för internationella påtryckningar för att avsluta sitt militära äventyr och acceptera en kompromissfred. När kriget tog slut 1953 var antalet döda i storleksordningen 10 miljoner, nordkoreanerna var tillbaka där de började när de startade sin invasion, Sydkoreas självständighet garanterades av en massiv amerikansk militär närvaro och Japan hade upprättats som en stöttepelare för USA strategiska ställning i Ostasien. Stalins meningskiljaktigheter med kineserna om krigföringen gav näring åt agg som påskyndade den kinesisk-sovjetiska splittringen i slutet 1950-talet.¹¹ Stalins sista krig var ett av hans mest eländiga misslyckanden.

Översättning: *Martin Fahlgren*

⁹ Se K. Weathersby, ”Stalin, Mao, and the End of the Korean War” i O.A. Westad (ed.), *Brothers in Arms: The Rise and Fall of the Sino-Soviet Alliance, 1945-1963*, Stanford University Press: Stanford 1998.

¹⁰ *Stalin and the Cold War, 1945-1953*, s. 512.

¹¹ Se S.N. Goncharov et al, *Uncertain Partners: Stalin, Mao and the Korean War*, Stanford University Press: Stanford 1993.